

KONTROWERSJE ZWIĄZANE Z WNOSZENIEM
WKŁADU NIEPIENIĘŻNEGO DO SPÓŁKI
Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ BEZ
ZAWARCIA ODREBNEJ UMOWY PRZENOSZĄCEJ
PRZEDMIOT APORTU

CONTROVERSIES OVER CONTRIBUTE IN KIND TO THE LIMITED
LIABILITY COMPANIES WITHOUT CONCLUDING A SEPARATE
AGREEMENT TRANSFERRING THE OBJECT OF CONTRIBUTION

PAULINA LEDWOŃ
Katolicki Uniwersytet Lubelski

ABSTRACT

In this article the author focuses on regulating issues contribute in kind to the limited liability companies to increase their share capital without concluding a separate agreement transferring the subject of contribution and related controversies concentrated around the problem in that case for the effectiveness of the transfer of ownership in kind is necessary, in addition to the resolution of the shareholders' meeting, also the conclusion of a separate agreement under civil law. The issues raised in the article is closely linked with the answer to the question whether the resolution of the general meeting of shareholders of a limited company on an increase in share capital is a statement of intent companies as part of the agreement to transfer to the company's in-kind contribution. Using the method of comparative law author will endeavor to answer the above questions, basing his considerations on perceptions contained in the jurisdiction, doctrine and literature. In connection with various conflicting views of representatives of the doctrine of law arising on this background author of the article

will try to present in the most interesting of the presented positions and arguments in support of them, as well as risks associated with the adoption of a particular position. At the end of the article author finally comes to the conclusion that preparing a separate contract is necessary in the case of share capital increase related to the bringing in-kind contribution to the limited liability company.

KEY WORDS

in-kind contribution, contribution, limited liability company, resolution

ABSTRAKT

W niniejszym artykule autor skupia się na uregulowaniu zagadnienia wnoszenia wkładów niepieniężnych do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością na podwyższenie ich kapitału zakładowego bez zawarcia odrębnej umowy przenoszącej przedmiot aportu i związanymi z tym kontrowersjami skoncentrowanymi wokół problemu czy w takim przypadku dla skuteczności przeniesienia własności aportu konieczne jest, oprócz uchwały zgromadzenia wspólników, także zawarcie odrębnej umowy cywilnoprawnej. Problematyka poruszana w artykule jest ściśle związana z odpowiedzią na pytanie czy uchwała zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego stanowi oświadczenie woli spółki będące elementem umowy przeniesienia na spółkę wkładu niepieniężnego. Posługując się metodą prawnoporównawczą autor postara się odpowiedzieć na wyżej postawione pytania, opierając swoje rozważania o poglądy zawarte w orzecznictwie, doktrynie i literaturze. W związku z różnymi, spornymi poglądami przedstawicieli doktryny prawa powstałymi na tym tle, autor artykułu postara się przedstawić w nim najciekawsze z prezentowanych stanowisk i popierające je argumenty, jak również ryzyka związane z przyjęciem konkretnego stanowiska. Na końcu autor przedstawi wreszcie wypływający z przeprowadzonej analizy wniosek o konieczności sporządzania odrębnej umowy rozporządzającej w przypadku podwyższenia kapitału zakładowego związanego z wnoszeniem aportu do spółki z o.o.

SŁOWA KLUCZOWE

wkład niepieniężny, aport, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, uchwała

WSTĘP

Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź na pytanie „czy do wniesienia wkładu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wystarczy samo podjęcie uchwały w sprawie podwyższenia kapitału zakładowego przez Zgromadzenie Wspólników i złożenie oświadczenia o objęciu nowoutworzonych udziałów, czy też konieczne będzie zawarcie dodatkowej, odrębnej umowy cywilnoprawnej przenoszącej przedmiot aportu?”. Kwestia ta jest niezwykle istotna w przypadku potrzeby przygotowania i przeprowadzenia procesu wniesienia aportu do istniejącej spółki z o.o.. Przyjęcie któregoś ze stanowisk w praktyce wiąże się z dodatkowymi kosztami albo z kolei z narażeniem się na zarzut nieskuteczności przeniesienia własności przedmiotu aportu na spółkę. Jest to o tyle ważki problem, że to samo pytanie nurtuje reprezentantów doktryny prawniczej. Można śmiało powiedzieć, że zagadnienie to wzbudza spór wśród komentatorów i przedstawicieli doktryny prawa spółek i prawa cywilnego.

W dalszej części artykułu autorka postara się zdiagnozować przyczynę i konsekwencje, powstałych wokół wniesienia aportu do spółki z o.o., wątpliwości. W dalszej kolejności zostaną zaprezentowane poglądy doktryny oraz dorobek orzecznicy, a na końcu zostanie przedstawione stanowisko samej autorki.

SPÓR W DOKTRYNIE

W doktrynie ścierają się ze sobą dwa poglądy na temat sposobu i wymogów jakie należy spełnić celem wniesienia wkładu niepieniężnego do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podwyższenie jej kapitału zakładowego. Według pierwszego z nich uchwała zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz oświadczenie o objęciu udziałów są w zupełności wystarczające do skutecznego przeniesienia własności aportu.¹ Zdaniem autorów reprezentujących drugi pogląd, samo podjęcie uchwały przez zgromadzenie wspólników nie wystarczy do przeniesienia na spółkę wkładu niepieniężnego i do skutecznego dokonania tej czynności niezbędne będzie także zawarcie osobnej umowy cywilnoprawnej.²

¹ P. Piniór, w: W. Popiołek (red.), *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, Warszawa 2014, s. 183 – 186.

² J. Grykiel, *Wniesienie aportu do spółki z o.o.*, *Przegląd Prawa Handlowego*, kwiecień 2014, s. 49.

Przyjrzyjmy się bliżej pierwszemu z poglądów. Przykładowo M. Rodzynkiewicz stoi na stanowisku, iż Kodeks spółek handlowych zawiera regulację szczególną, która w sposób wyczerpujący normuje katalog czynności koniecznych do podwyższenia kapitału zakładowego i wniesienia aportu do spółki. Skoro objęcie i pokrycie udziału powinno być uznawane za jednostronne oświadczenie woli współnika, to nie ma podstaw dla wymogu, by oprócz tego zawierana była jeszcze osobna umowa rozporządzająca pomiędzy współnikiem a spółką. W konsekwencji zarząd nie może odmówić przyjęcia aportu przez oświadczenie woli wbrew treści uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego³. Tak więc, zdaniem tegoż autora w Kodeksie spółek handlowych nie pojawia się żadna luka regulacyjna, która musiałaby być uzupełniona przez stosowanie przepisów kodeksu cywilnego dotyczących rygorów zawierania umów wzajemnych. Błędem jest też traktowanie objęcia i pokrycia udziału w spółce jako umowy wzajemnej między współnikiem a spółką, a do przeniesienia własności aportu dochodzi bowiem w wyniku zrealizowania szeregu specyficznych czynności prawnych przewidzianych przez Kodeks spółek handlowych⁴, który w sposób wyczerpujący reguluje kwestie związane z wnoszeniem wkładów niepieniężnych do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, a posiłkowanie się w tej materii przepisami kodeksu cywilnego jest niecelowe, a nawet błędne. Warto zauważyć, że M. Rodzynkiewicz nie jest odosobniony w swoim poglądzie na temat zbędności zawierania odrębnej umowy przenoszącej własność wkładu na spółkę. R. L. Kwaśnicki i J. Sroka, w artykule na temat zasad wnoszenia wkładów do spółki z o.o. tłumaczą brak obowiązku zawierania odrębnej umowy, potraktowaniem uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego i oświadczenia o objęciu udziałów łącznie jako umowy zobowiązującej do przeniesienia własności przedmiotu wkładu na spółkę⁵. Przyjęcie tego stanowiska jest o tyle atrakcyjne, że zwalniałoby organy spółki od ponoszenia dodatkowego kosztu i sporządzania kolejnych dokumentów.

Z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19.10.2006 r. (sygn. V CSK 215/06)⁶ uznał, że do przeniesienia aportu do spółki z o.o. w ramach pod-

³ M. Rodzynkiewicz, *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych*, LexisNexis 2014, s. 504.

⁴ *Ibidem*, s. 506.

⁵ R. L. Kwaśnicki, J. Sroka, *Przejęcie wkładu na spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością*, „Monitor Prawniczy”, 2005, nr 3, s. 141

⁶ http://www.sn.pl/orzecznictwo/SitePages/Baza_orzeczen.aspx?ItemID=15968&List-Name=Orzeczenia2&Sygnatura=V+CSK+215%2f06, [dostęp: 08.08.2016 r.]

wyższenia kapitału zakładowego trzeba zawrzeć odrębną umowę ten aport przenoszącą. Stwierdził tym samym powinność zastosowania przepisów kodeksu cywilnego dotyczących zawierania umów o skutku rzeczowym mających za przedmiot nieruchomości lub użytkowanie wieczyste. Tym samym wyraził opinię, że „Kodeks spółek handlowych zawiera wyłącznie regulację zagadnień korporacyjnych związanych z podwyższeniem kapitału zakładowego i nie odnosi się do zagadnień związanych z wnoszeniem składników majątkowych do spółki”⁷.

Po przeanalizowaniu wszystkich argumentów popierających zarówno opinię o konieczności zawarcia odrębnej umowy, jak i tych które wykluczają taki obowiązek, należy stwierdzić, że trafniejszym, a przede wszystkim także bezpieczniejszym wydaje się drugie z prezentowanych stanowisk. Choć w polskim systemie prawa orzeczenie Sądu Najwyższego nie ma, co do zasady, charakteru powszechnie obowiązującej wykładni i może być podważane w doktrynie prawniczej.

STANOWISKO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19.10.2006 r. o sygnaturze V CKS 215/06 *uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego zawierająca dane wymienione w art. 158 § 1 k.s.h.* (tj. przedmiot wkładu, osobę współnika wnoszącego aport, liczba i wartość nominalna objętych w zamian udziałów) *nie stanowi oświadczenia woli stanowiącego element umowy o podwójnym skutku zobowiązująco rozporządzającym.*

Na wstępie należy pokrótce wskazać sytuację faktyczną, na tle której zapadło wspomniane orzeczenie Sądu Najwyższego. Podczas Nadzwyczajnego Zgromadzenia Spółki (Z. P. spółka z o.o.) została podjęta uchwała o podniesieniu kapitału zakładowego oraz stwierdzająca, iż udziały, na które dzieli się podwyższony kapitał obejmuje spółka A.-A spółka jawna, która pokrywa je w całości aportem i wnosi do Spółki Z.P. spółka z o.o. prawo wieczystego użytkowania gruntu oraz budynku i urządzenia, które stanowią odrębny przedmiot własności. Wspólnicy spółki jawnej A.-A. oświadczyli, iż owa spółka obejmuje wskazane wyżej udziały spółki Z.P., pokrywa je w całości aportem i wnosi do tejże spółki prawo wieczystego użytkowania gruntu oraz własność budynków oraz urządzeń na nim się znajdujących, stanowiących odrębną nieruchomość. Protokół Nadzwy-

⁷ M. Rodzynkiewicz, *Komentarz do Kodeksu...*, *op. cit.*, s. 503.

czajnego Zgromadzenia Spółki Z.P, jak i oświadczenie wspólników spółki A.-A zostały sporządzone w formie aktu notarialnego.

Następnie powstał problem, czy na skutek powyższych zdarzeń doszło do przeniesienia wymienionych praw na rzecz spółki Z.P przez spółkę jawną A.-A, czy też nie, z racji tego, iż nie została zawarta umowa o skutku rzeczowym przenosząca na spółkę Z.P prawa użytkowania wieczystego oraz własności budynków i urządzeń.

Sąd Okręgowy uznał, że wniesienie nieruchomości przez wspólnika do spółki jako wkładu wymaga zawarcia umowy przenoszącej własność w formie odrębnego aktu notarialnego. Na skutek skargi kasacyjnej sprawą zajął się Sąd Najwyższy.

Zważono, że pokrycie udziałów aportem reguluje art. 158 § 1 k.s.h., który stanowi, co następuje: *jeżeli wkładem do spółki w celu pokrycia udziału ma być w całości albo w części wkład niepieniężny (aport), umowa spółki powinna szczegółowo określać przedmiot tego wkładu oraz osobę wspólnika wnoszącego aport, jak również liczbę i wartość nominalną objętych w zamian udziałów*. Zgodnie z art. 262 § 1 k.s.h. zarząd ma obowiązek zgłosić do sądu rejestrowego podwyższenie kapitału zakładowego. Natomiast idąc za art. 262 § 2 pkt. 2 do zgłoszenia należy dołączyć oświadczenie o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym (a więc zarząd spółki Z.P jest obowiązany zapewnić sąd rejestrowy o pokryciu udziałów wkładem, natomiast objęcie udziałów następuje na podstawie oświadczenia wspólnika przystępującego (w tym wypadku spółka A.-A).

Zgodnie z art. 2 k.s.h. w sprawach określonych w art. 1 § 1 k.s.h. nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

W przedmiotowej sprawie należało więc dokonać analizy przepisów k.c. dotyczących przeniesienia własności. Niezbędne jest przytoczenie w tym miejscu art. 155 § 1 k.c., który stanowi, iż *umowa sprzedaży, zamiany, darowizny, przekazania nieruchomości lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy co do tożsamości oznaczonej przenosi własność na nabywcę, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej albo że strony inaczej postanowiły*.

W polskim systemie prawnym, przyjęto zasadę podwójnego skutku umów (skutek obligacyjno-rzeczowy), która wywodzi się z przytoczonego przepisu. Upraszczając można powiedzieć, że do przejścia własności rze-

czy oznaczonej co do tożsamości, nie są potrzebne dwie odrębne umowy (tj. pierwsza umowa zobowiązująca, następnie umowa rozporządzająca), wystarczy natomiast jedna umowa, która jest umową zobowiązująco-rozporządzającą. Zgodnie z poglądem E. Drozda *umowa zobowiązująca do przeniesienia własności wyraża wolę stron przeniesienia własności. Wskazuje na to przede wszystkim odczucie prawne społeczeństwa. Kodeks cywilny sankcjonuje to, zrywając z niewątpliwie sztucznym rozbijaniem jednego aktu prawnego na dwa*⁸.

Jak można zauważyć art. 155 § 1 ogranicza się tylko do umów, nie obejmuje więc innych czynności prawnych. Jednakże należy zaznaczyć, iż ustawodawca może dopuścić inne czynności prawne, które wywołają również skutek obligacyjno-rzeczowy.

Zatem oświadczenie spółki A.-A. zawarte w formie aktu notarialnego, stwierdzające iż A.-A. spółka jawna obejmuje wszystkie udziały w podwyższonym kapitale Z.P. spółki z o.o., pokrywa je w całości aportem i wnosi do spółki prawo wieczystego użytkowania gruntu oraz własność budynków oraz urządzeń, stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest uchwałą, lecz należy je postrzegać jako sumę oświadczeń woli współników spółki A.-A.

Należało zatem dokonać wykładni tychże oświadczeń woli opierając się na art. 65 § 2 k.c. Zgadzać się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zajęтым w omawianym wyroku *wspólnicy spółki jawnej nie tylko złożyli oświadczenie o przystąpieniu do spółki z o.o. oraz objęciu udziałów, ale również skutecznie zobowiązali się do przeniesienia na spółkę z o.o. praw będących aportem na pokrycie obejmowanych udziałów*. Pozostaje więc kwestia, czy uchwała Z.P. spółki z o.o. wywiera podwójny skutek na podstawie art. 155 § 1 k.c.

W tym miejscu po raz kolejny pozwolę sobie zacytować słowa Sądu Najwyższego: *Osoby prawne zawierające umowy działają zgodnie z art. 38 k.c. przez swoje organy, co oznacza, że oświadczenia woli spółki z ograniczoną odpowiedzialnością są składane przez jej zarząd. W rozpoznawanej sprawie brak takiego oświadczenia spółki Z.P. powoduje niedojście do skutku umowy, o której mowa w art. 155 § 1 k.c., natomiast nie oznacza deprecjacji uchwały nr 1 – skutecznej w granicach zmiany umowy spółki*.

Nie doszło więc do skutku rzeczowego, nawiązany został jedynie między spółkami stosunek obligacyjny. Aby umowa mogła przenieść wła-

⁸ E. Drozd, *Przeniesienie własności nieruchomości*, PWN, 1974, s. 37.

sność, spółki powinny zawrzeć umowę rozporządzającą, podczas gdy brak jest oświadczenia woli spółki, za którą oświadczenia woli składa jej zarząd.

Pogląd Sądu Najwyższego twierdzący, iż uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego nie stanowi oświadczenia woli stanowiącego element umowy o podwójnym skutku zobowiązująco-rozporządzającym nie jest w nauce odosobniony. Uwagi w tym miejscu wymaga znakomity artykuł J. Grykiel na temat wniesienia aportu do spółki z o.o. Jak wiadomo, w chwili gdy dochodzi do powstania spółki, o ile nie wynika inaczej z ustawy lub woli wspólników, w zakresie wniesienia wkładów przez wspólników wystarcza sama umowa spółki, która jest w tym wypadku umową obligacyjno-rzeczową. Umowa spółki z o.o. wymaga formy aktu notarialnego, a więc jest to forma właściwa również dla wywołania skutku rozporządzającego dotyczącego wkładu, abstrahując od przedmiotu tegoż wkładu.

Jak przekonująco zauważa w swoim artykule J. Grykiel *w odróżnieniu od pierwotnej umowy spółki w przypadku podwyższenia kapitału zakładowego (niezależnie od trybu tego podwyższenia), uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego oraz oświadczenie o objęciu udziałów nie tworzą umowy pomiędzy spółką a podmiotem obejmującym udziały w podwyższonym kapitale. Skuteczne wniesienie wkładu do spółki z o.o. na pokrycie podwyższonego kapitału zakładowego wymaga zatem zawarcia pomiędzy spółką (reprezentowaną na zasadach ogólnych przez zarząd lub przez pełnomocnika) a wspólnikiem zobowiązanym do wniesienia wkładu odrębnej umowy rozporządzającej przenoszącej umówiony wkład na spółkę [...]. Forma tej umowy będzie zależała od przedmiotu wkładu, przy czym, co do zasady, obowiązuje w tym zakresie ogólna reguła swobody formy wyrażona w art. 60 k.c.*⁹

Z poglądem przedstawionym przez Sąd Najwyższy zgadza się również J. Strzępka w komentarzu do art. 259 k.s.h. cytując wprost słowa Sądu, iż *objęcie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym następuje na podstawie oświadczenia wspólnika przystępującego, a zapewnienie sądu o pokryciu ich wkładem jest obowiązkiem zarządu spółki „przyjmującej” wspólników. Uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego zawierająca dane wymienione w art. 158 § 1 k.s.h. nie stanowi oświadczenia woli stanowiącego element umowy o podwójnym skutku zobowiązującym i rozporządzającym*¹⁰.

⁹ J. Grykiel, *Wniesienie aportu do spółki z o.o.*, Przegląd Prawa Handlowego, kwiecień 2014, s. 50.

¹⁰ *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, J. Strzępka (red.), C.H. Beck, Warszawa 2015.

Wyrok z 19.10.2006 r. nie jest jedynym. Warto choćby wspomnieć o wyroku SN z dnia 15.04.1997 r. o sygn. I CKU 53/96. Co prawda Sąd Najwyższy orzekał na podstawie nieobowiązującego już Kodeksu handlowego, jednakże w cytowanej części wyrok pozostaje wciąż aktualny. *Wniesienie aportu w postaci nieruchomości wymaga zawarcia między współnikiem a spółką umowy o skutku rzeczowym sporządzonej w formie aktu notarialnego (por. uchwałę z dnia 5 grudnia 1991 r., III CZP 128/91, OSNCP 1992, nr 6, p. 106 i nie publikowane postanowienia z dnia 22 lutego 1991 r. III CRN 503/90, z dnia 14 marca 1991 r. III CRN 14/91 oraz z dnia 25 stycznia 1996 r., I CRN 238/96).*

PODSUMOWANIE

Konkluzja płynąca z wyżej wymienionych argumentów nasuwa się sama. Jak wiadomo, praktyka podąża śladem wyznaczonym przez aktualne orzecznictwo. Sądy bowiem orzekają zgodnie z linią orzeczniczą wytyczoną przez Sąd Najwyższy nie chcąc narażać się na zmianę wydanego wyroku w przypadku skierowania sprawy do wyższej instancji. Zatem praktycy powinni, mając to na uwadze, przyjąć rozwiązanie mniej ryzykowne dlatego słuszne jest, że normą jest zawieranie dodatkowo stosownych umów rozporządzających. Co prawda, istnieje stanowisko odmienne od przedstawionego, należy jednak uznać je za zbyt kontrowersyjne, szczególnie że skutki niezawarcia dodatkowej umowy mogą być dla spółki niezwykle problematyczne, szeroka analiza ewentualnych skutków braku umowy rozporządzającej przekracza jednak ramy niniejszego opracowania (przykładowo tylko można tu wskazać choćby surową odpowiedzialność członków zarządu spółki o której mowa w art. 291 Kodeksu spółek Handlowych¹¹).

BIBLIOGRAFIA

1. Drozd E., *Przeniesienie własności nieruchomości*, PWN, Warszawa 1974.
2. Grykiel J., *Wniesienie aportu do spółki z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego”, 2014, nr 4.
3. *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Strzępka J. (red.), C.H. Beck, Warszawa 2015.

¹¹ Szerzej o skutkach niezawarcia dodatkowej umowy rozporządzającej wypowiada się J. Grykiel, *Wniesienie aportu do spółki z o.o.*, Przegląd Prawa Handlowego, kwiecień 2014, s. 49 - 50.

4. Kwaśnicki R.L., Sroka J., *Przejście wkładu na spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością*, „Monitor Prawniczy”, 2005, nr 3.
5. Popiołek W. (red.), *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, LexisNexis, Warszawa 2014.
6. Rodzyńkiewicz M., *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych*, LexisNexis, Warszawa 2014.

Źródła internetowe

7. 1. Oficjalna strona Sądu Najwyższego <http://sn.pl/>, [dostęp: 08.08.2016 r.].

Paulina Ledwoń Magister prawa, absolwentka kierunku prawo Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Obecnie, w ramach otwartego przewodu doktorskiego w Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, rozwija zainteresowania naukowe mające zaowocować powstaniem pracy doktorskiej. W kręgu głównych zainteresowań Autorki pozostaje prawo cywilne - oraz prawo gospodarcze. Praktyczną stronę swoich naukowych zainteresowań Autorka realizowała odbywając aplikację radcowską w O.I.R.P. w Krakowie a obecnie wykonując zawód radcy prawnego w dziale korporacyjnym kancelarii Łatała i Wspólnicy Sp.k. z siedzibą w Krakowie